

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av 1 § i lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 103, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johansson* i Sollefteå hemställt om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m. Ändringsförslaget avser att göra lagen tillämplig jämväl vid flottledsbyggnads-, vägbyggnads- och större dikningsarbete, som bedrivs under de i lagen angivna förhållanden.

Utskottet har i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, inhämtat yttrande över motionen från socialstyrelsen. Detta yttrande jämte transumt av en till styrelsen avgiven promemoria i ämnet från specialinspektören för tillsyn av skogsarbetarnas m. fl:s bostadsförhållanden finnes fogat såsom bilaga till utskottets utlåtande.

I 1 § av förenämnda lag stadgas, att, därest skogsavverknings- eller kolningsarbete bedrivs på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, det åligger arbetsgivaren att sörja för, att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärke. Vid skogsavverkning åligger det arbetsgivaren att jämväl sörja för tillgång å lämpligt stallrum för de hästar, som användas vid avverkningen. Härbärke för arbetarna skall enligt 2 § erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd och skall i övrigt med tillbörlig hänsyn till den tid och de förhållanden, under vilka härbärgen kan förväntas komma till användning, motsvara skäligen fordringar på en tillfällig bostad.

I nära samband med ovan berörda lag står lagen den 19 juni 1919 om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärke åt flottningsarbetarna. Sistnämnda lag innehåller stadgande, att, därest flottled, allmän eller enskild, framgår på sådant avstånd från bebyggd ort, att det icke skäligen kan påfordras, att flottningsarbetarna skola under flottningens utförande begiva sig dit för

*Gällande
bestäm-
melser i
ämnet.*

erhållande av natthärbärke, flottningsförening eller i fråga om enskild flottled den, som innehar flottningsrätten, skall vara pliktig sörja för att härbärgen finnas tillgängliga för arbetarna å sådana platser invid flottleden, där det kan påräknas, att de komma att uppehålla sig åtminstone vissa tider varje år flottning bedrives, eller där eljest mera stadigvarande behov av natthärbärke yppas. I fråga om beskaffenheten av dylikt härbärke gälla enahanda regler, som i skogshärbärgeslagen meddelas för däri avsedda härbärgen. Fråga, huruvida och varest härbärke, efter vad ovan nämnts, skall anordnas vid allmän flottled, skall avgöras av vattendomstolen på sätt angående prövning av vattenmål är stadgat i vattenlagen.

Tillsynen å efterlevnaden av båda nu nämnda lagar utövas av länsstyrelserna, som därvid biträdas av en av Kungl. Maj:t efter förslag av yrkesinspektionens chefsmyndighet särskilt förordnad specialinspektör jämte lokala tillsynsorgan, bestående av befattningshavare hos domänverket och skogsvårdsstyrelserna. Specialinspektören åligger bl. a. att genom upplysningsverksamhet och särskilt genom överläggningar med vederbörande arbetsföretags ledningar verka för befintliga härbärgens förbättrande samt uppförande av nya sådana av ändamålsenlig och i hygieniskt avseende tillfredsställande beskaffenhet.

Utöver ovan återgivna lagbestämmelser må ock i detta sammanhang erinras om, att enligt lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 arbetsgivare är pliktig iakttaga allt, som med hänsyn till arbetets natur skäligen kan anses av nöden för att skydda hos honom sysselsatta arbetare mot ohälsa i arbetet, samt befogenhet givits för Kungl. Maj:t att, där för tillämpning av nämnda stadgande behov förefinnes av närmare föreskrifter, utfärda sådana.

Historik. Kravet å en lagstiftning i förevarande ämne framfördes redan i en av 1909 års riksdag till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, däri hemställdes till Kungl. Maj:ts övervägande, huruvida i då gällande flottningsstadga eller annan författning borde upptagas bestämmelser därom, att på ställen vid allmän flottled, där sådant vore av nöden, skulle finnas bostäder uppförda för flottningsmanskapet och underkastade i tillämpliga delar samma föreskrifter som övriga till flottled hörande byggnader.

Yrkesfarekommittén 1909. Det av yrkesfarekommittén den 9 december 1909 avlämnade förslaget till lag om arbetarskydd upptog en allmän bestämmelse om skyldighet för arbetsgivare att tillse, att arbetare, som under längre tid sysselsattes med arbete på så stort avstånd från ställe, där bostad kunde erhållas, att han icke skäligen kunde begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, i eller i närheten av arbetsstället ägde tillgång till lämplig plats för nattvila. Motiveringen till den sålunda föreslagna bestämmelsen visar, att denna tillkommit förnämligast med anledning av klagomål över skogs- och flottningsarbetarnas logiförhållanden i Norrland.

Denna bestämmelse uteslöts emellertid i det förslag till lag om arbetarskydd, som av Kungl. Maj:t förelades 1912 års riksdag. Föredragande departementschefen anförde såsom grund härtill, att stadgandet, särskilt till följd av sin obestämda avfattning, syntes ägnat att framkalla tvister och svårigheter vid tillämpningen samt dessutom vore av så speciell art, att det ej läte sig väl infoga i en lag av den allmänna och grundläggande natur, som förevarande förslag ägde. Tillika påpekades, att förslaget medgäve Kungl. Maj:t rätt att, där så erfordrades, i avseende å visst slag av sysselsättning utfärda särskilda föreskrifter till förekommande av ohälsa i arbete.

Proposition till 1912 års riksdag angående arbetarskyddslag.

I förevarande avseende förekom ingen erinran från riksdagens sida mot lagförslaget och kom sålunda den ännu gällande lagen om arbetarskydd av den 29 juni 1912 att sakna bestämmelse av nyss angivet innehåll.

I annat sammanhang beslöt emellertid 1912 års riksdag i anledning av väckt motion avlåtande av skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande skogsarbetarnas ställning och levnadsförhållanden i Norrland samt, i den mån det funnes önskligt, även i andra i detta avseende därmed jämförliga landsdelar och därefter vidtaga de åtgärder och, i den mån riksdagens medverkan krävdes, till riksdagen göra de framställningar, som av denna utredning kunde föranledas.

Skrivelse av 1912 års riksdag ang. undersökning av skogsarbetarnas ställning m. m.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav uppdragit åt kommerskollegium att verkställa den sålunda begärda utredningen samt arbetet härmed från och med 1913 övertagits av socialstyrelsen, slutfördes undersökningen år 1916, då socialstyrelsen framlade resultatet i en publikation, benämnd "Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland". Med skrivelse den 4 september 1917 överlämnade sedermera socialstyrelsen förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, flottning och kolning av härbärgen åt arbetarna m. m. Detta förslag upptog, såsom av rubriken framgår, gemensamma bestämmelser angående härbärgen vid skogsavverknings- och kolningsarbete samt flottningsarbete.

Socialstyrelsens utredning i anledning av förenämnda skrivelse.

Över detta förslag inhämtades yttranden från olika myndigheter och organisationer. I ett av länsstyrelsen i Blekinge län avgivet utlåtande ifrågasattes bl. a. en utsträckning av lagens tillämplighetsområde till att avse vad slags arbete som helst och framhölls i sådant hänseende, att även vid andra arbeten i glest befolkade trakter än de i lagförslaget omförmälda, exempelvis dikningsföretag och vägbyggnader, behovet av förbättrade bostadsvillkor för arbetarna ofta vore synnerligen kännbart.

Yttranden över socialstyrelsens förslag.

Till 1918 års riksdag framlade Kungl. Maj:t ett förslag till lag i ämnet, vilket emellertid avsåg allenast skogsavverknings- och kolningsarbete. Beträffande omfattningen av den föreslagna lagen anförde vederbörande departementschef: Skäl syntes åtminstone för närvarande icke föreligga att, såsom från ett håll ifrågasatts, gå längre än socialstyrelsen föreslagit och låta lagstiftningen gälla

Proposition till 1918 års riksdag angående skogshärbärgslag.

även annat arbete än skogsarbete. Vidare torde starka skäl tala för att av de kategorier, som enligt förslaget berördes av den ifrågasatta lagen, icke medtaga flottningsarbetarna, utan låta dessas bostadsförhållanden, beträffande vilka förslag till lagbestämmelser framlagts i det år 1916 avgivna betänkandet med förslag till ny flottningslagstiftning, regleras i samband med nämnda lagstiftning. De förhållanden, under vilka flottningsarbetarna utövade sitt yrke, vore nämligen, såsom från några håll betonats, så egenartade, att ett inpassande av lagbestämmelser om deras bostadsförhållanden i en lagstiftning, som avsåge jämväl andra arbetsområden, knappast läte sig med fördel genomföra. Härtill komme, att frågor om anordnande av härbärgen åt flottningsarbetarna lämpligen syntes böra avgöras i samband med beslut om uppförande av egentliga flottledsbyggnader, därvid de, vilkas rätt därav berördes, borde förklaras pliktiga tåla det intrång, som av bostäderna förorsakades. I annat fall skulle det måhända stundom ej låta sig göra för arbetsgivarna — de flottande — vilka ofta icke vore ägare till den mark, som erfordrades för bostädernas uppförande, att anordna sådana.

Propositionen medhanns icke att sakbehandlas vid 1918 års riksdag.

Ny proposition till 1919 års riksdag och frågans behandling detta år.

Förslaget framlades emellertid i oförändrat skick till 1919 års riksdag. I en inom andra kammaren av herr Johansson i Sollefteå m. fl. väckt motion hemställdes då om sådan utvidgning av den föreslagna lagens tillämplighetsområde, att den skulle gälla jämväl för flottningsarbete och andra arbeten, såsom vid större dikningsföretag och vägbyggnader.

Andra lagutskottet, som behandlade ärendet, yttrade i avgivet utlåtande, efter påpekande att frågan om föreskrifter angående beredande av härbärgen vid flottningsarbete komme att upptagas i annat sammanhang, beträffande lagens tillämplighetsområde i övrigt:

I fråga om andra i motionen berörda arbeten, av vilka särskilt nämndes större dikningsföretag och vägbyggnader, finge erinras, att förevarande lagförslag föregåtts av en synnerligen ingående och omsorgsfull utredning angående förutsättningarna för en lagstiftning på området. Motsvarande utredning angående nyssnämnda slag av arbeten föreläge icke. Vid sådant förhållande syntes det utskottet utslutet att nu i förevarande lag införa bestämmelser rörande jämväl dessa arbeten. Då det emellertid torde kunna antagas, att dylika arbeten ofta bedreves under liknande ogynnsamma förhållanden som de, vilka förevarande lag avsåge att träffa i fråga om skogsavverknings- och kolningsarbete, syntes det utskottet önskvärt, att en utredning komme till stånd av frågan, huruvida förutsättningar förefunnes för en liknande lagstiftning för andra större arbeten, som bedreves på längre avstånd från bebyggda orter, särskilt vägbyggnads- och dikningsarbeten.

Utskottet, som förordade bifall till det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget med viss mindre jämkning, hemställde i anslutning till sitt nyss återgivna yttrande, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning en lagstiftning med liknande innebörd, som i det föreliggande förslaget innefattades, kunde anses erforderlig och genomförbar i fråga om större diknings- och vägbyggnadsföretag och andra därmed jämförliga arbeten, anordnade på större

avstånd från ort, där bostad funnes tillgänglig, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I fråga om utskottets sistberörda hemställan anfördes reservation av sju ledamöter i utskottet.

Vid behandlingen av lagförslaget i kamrarna antogs detsamma i det av utskottet förordade skiek. Skrivelseförslaget förföll däremot till följd av kamrarnas skiljaktiga beslut, i det att första kammaren avlog, medan åter andra kammaren biföll förslaget därom.

Till 1919 års riksdag framlades av Kungl. Maj:t i anslutning till förslag om ny flottningstagstiftning jämväl förslag till lag om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna. Detta förslag antogs med vissa mindre jämkningar av riksdagen, varefter den nuvarande lagen i ämnet utfärdades den 19 juni 1919.

Proposition till samma riksdag angående flottledshärbärgeslag.

I motiveringen till nu förevarande motion anföres bl. a. följande:

Motiveringen till förevarande motion.

Vägbyggnadsarbeten ha under senare år förekommit i stor omfattning. Då dessa arbeten i stor utsträckning bedrivits på stort avstånd från bebyggda orter, ha arbetarna varit hänvisade till i närheten av arbetsplatserna anordnade härbärgen, som i flertalet fall varit av samma usla och undermåliga beskaffenhet som de förr brukliga skogskojorna, vilka äntligen år 1919 föranledde ett ingripande från statsmakternas sida. Dessa vägkojor användes emellertid icke blott under byggnadstiden utan måste även framdeles tagas i bruk vid de årligen förekommande grusningsarbetena. Ej ens Norrlands statsarbeten kunna helt fritagas från de anklagelser, som i detta avseende måste riktas mot arbetsgivarne vid vägbyggnadsarbeten i Norrland. Missförhållandena ha för övrigt ej inskränkts endast till bostäderna med deras trångboddhet och primitiva och hälsovådliga beskaffenhet. Tillfredsställande bostadsförhållanden äro första förutsättningen för sunda och hygieniska levnadsförhållanden vid dylika förläggningar. Då denna förutsättning saknas, är det sålunda lätt förklarligt, att livet i dessa härbärgen företer samma tröstlösa anblick som förr allmänt kom till synes i skogskojorna.

Även vid de i regel årligen återkommande flottbyggnadsarbetena äro liknande föreskrifter, som nu gälla angående bostadsförhållandena vid skogsavverkningsarbeten, av nöden. Dylika arbeten, som ofta äro mycket omfattande, bedrivs i regel under hösten och vintern, då det låga vattenståndet underlättar utförandet av dylika arbeten. Arbetarna nödgas alltså även under den kallaste årstiden att bo antingen i genom egen försorg anordnade kojor, som av kostnads-hänsyn i regel bliva av primitivaste slag, eller också inkvarteras de i för flottningsskapsbehov anordnade härbärgen, vilka i regel icke äro avsedda för användning under den kalla årstiden och därför ej äro vinterbonade. Det torde emellertid ej finnas någon anledning att förvägra dessa arbetare — i regel flottningsarbetare — sådana rättigheter i bostadshänseende, som genom skogs- och flottledshärbärgeslagarna tillerkänts de med skogsavverknings- och flottningsarbete sysselsatta arbetarna.

Sistnämnda lagar fylla visserligen icke de fordringar, som enligt mitt förmenande borde ställas på desamma. Det oaktat måste emellertid erkännas, att skogshärbärgesinspektionens arbete åstadkommit en påtaglig och betydande

förbättring av skogs- och flottningsarbetarnas bostadsförhållanden under arbetet i skogarna och efter flottlederna, ehuru mycket ännu återstår, innan dessa bliva sådana de böra vara.

I anslutning härtill har motionären hemställt, att 1 § i skogshärbärgeslagen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Bedrives skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads-, vägbyggnads- eller större dikningsarbete på sådant avstånd från ställe ..... om arbetarskydd.

Utskottets yttrande. På sätt av socialstyrelsen i dess över motionen avgivna yttrande påpekats, har i lagstiftningen redan i princip godkänts den uppfattningen, att vid under viss längre tid pågående arbeten av mera tillfällig natur å avlägsna orter, där tillgång till vanlig bostad ej finnes, arbetarna skola genom arbetsgivarens försorg beredas tillgång till natthärbärgen, vilka med hänsyn till de föreliggande omständigheterna motsvara skäliga fordringar å en tillfällig bostad. Erfarenheten torde ock hava givit vid handen, att den i sådant avseende sedan åtskilliga år förefintliga lagstiftningen haft ett mycket välgörande inflytande å bostadsförhållandena inom därav berörda yrkesgrupper. Denna lagstiftning gäller ju emellertid för allenast vissa angivna slag av arbeten. Det synes under sådana förhållanden följdriktigt, att, därest ett verkligt behov i liknande avseende visas föreligga jämväl beträffande andra slag av arbeten, dessa på ett eller annat sätt inordnas under hithörande lagstiftning.

Motionären yrkar nu åtgärders vidtagande i sådant syfte beträffande tre olika slags arbeten: flottledsbyggnads-, vägbyggnads- och större dikningsarbeten. Såsom framgår av den redogörelse, utskottet i det föregående lämnat, var redan vid skogshärbärgeslagens tillkomst på tal att utsträcka denna lags tillämpningsområde till att omfatta jämväl de två sistnämnda slagen av arbete. Andra kammaren biföll för sin del av andra lagutskottet gjord hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående behovet av och möjligheterna för en lagstiftning liknande den, som innefattades i nyssnämnda lag, beträffande större diknings- och vägbyggnadsföretag samt andra därmed jämförliga arbeten. Frågan om sådan skrivelses avlåtande förföll emellertid till följd av första kammarens skiljaktiga beslut i nämnda del och har den i skrivelseförslaget avsedda utredningen sedermera icke kommit att verkställas.

I sitt över nu förevarande motion avgivna yttrande har socialstyrelsen, under hänvisning till en av specialinspektören för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl:s bostadsförhållanden upprättad promemoria, uttalat, att enligt styrelsens mening ett verkligt behov av en lagstiftning av nyss angivna innebörd föreligger, särskilt beträffande vägbyggnads- och flottledsbyggnadsarbete, men även i fråga om vattenavledningsföretag, däri inberäknat större dikningsföretag, allt i den mån resp. arbetsställen äro belägna i obygd. Jämväl utskottet finner de i berörda promemoria förekommande uppgifter giva stöd för antagandet, att en utsträckning av ifrågavarande lagstiftning är av behovet påkallad. Särskilt synes så

vara fallet vad angår vägbyggnadsarbeten i Norrlands ödebygder samt mera omfattande byggnadsarbeten vintertid å flottleder. Beträffande till vattenavledning hänförliga företag såsom sänkning eller urtappning av sjö eller fördjupning eller utvidgning av vattendrag m. m. synas skäl kunna tala för dessas inrymmande under lagstiftningen i fråga, medan vägande betänkligheter åter kunna anföras emot att utsträcka dess tillämpning till att gälla jämväl i skogskultursyfte vidtagna avdikningsåtgärder. Emellertid torde en närmare undersökning, huruvida och i vilken utsträckning lagstiftning i nu förevarande hänseende kan anses erforderlig och genomförbar för de särskilda ifrågasatta arbetsområdena, böra föregå ett slutligt ståndpunktstagande till spörsmålet om dylik utsträckning av lagstiftningen i fråga. För ävägbringande av en sådan undersökning synes utskottet en framställning till Kungl. Maj:t böra i ämnet avlåtas.

På sätt av socialstyrelsen påpekats, kunna olika vägar tänkas för genomförande av en eventuellt behöflig lagstiftning i motionens syfte. Antingen kan vid förestående revidering av arbetarskyddslagen i denna intagas allmänna bestämmelser angående arbetsgivares plikt att under vissa angivna omständigheter sörja för härbärgen åt arbetare å avlägset liggande arbetsplatser, där tillgång till bostad ej finnes, samt åt Kungl. Maj:t överlämnas att i administrativ ordning utfärda de särskilda föreskrifter, som härutinnan kunna befinnas erforderliga, eller ock kunna de i motionen omförmälda slagen av arbete inordnas under den för vissa yrken redan gällande särslagstiftningen i förevarande hänseende. Socialstyrelsen har för den senare eventualiteten förordnat, att vägbyggnads- och vattenavledningsföretagen skulle hänföras under skogshärbärgeslagen, men beträffande flottledsbyggnadsarbeten ifrågasatt, att dessa lämpligare borde hänföras under flottledshärbärgeslagen. I händelse en sådan uppdelning, vilken synes hava visst stöd i de olika arbetenas art och de omständigheter, under vilka desamma förrättas, skulle befinnas läglig, torde en omarbetning i vissa delar av flottledshärbärgeslagen bliva för ändamålet erforderlig. Ett närmare övervägande angående lämpligaste sättet för genomförandet av en eventuell utsträckning av nu gällande lagstiftning i ifrågavarande hänseende till att omfatta jämväl i motionen avsedda arbetsområden synes vara påkallat.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning en lagstiftning, likartad med den, som innefattas i skogshärbärges- och flottledshärbärgeslagarna, må anses erforderlig och genomförbar beträffande vägbyggnads- och vattenavledningsföretag samt flottledsbyggnadsarbeten, anordnade på större avstånd från ställen, där bostad finnes tillgänglig, även-

som för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen
må kunna föranleda.

Stockholm den 17 april 1925.

På andra lagutskottets vägnar:

BROR PETRÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Bror Petrén, Sigfrid Hansson, greve Spens, Tjällgren, Alfred Petrén** och *Frändén*, fröken *Hesselgren* samt herr *Franzén*,*

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Öberg, Hagman, Hage, Magnusson* i Skövde, *Johansson* i Sollefteå, *Andersson* i Rasjön och *Lindgren* i Dingelvik.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar greve *Spens, Frändén* och *Magnusson* i Skövde, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Bilaga.

Kungl. Socialstyrelsen.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 13 februari 1925 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över två inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 103, om ändring av 1 § i lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärgen åt arbetarna m. m., samt nr 104, med förslag till vissa bestämmelser ifråga om minderårigas användande vid skogs- och flottningsarbete. Till fullgörande härav, i vad angår motionen nr 103, får socialstyrelsen anföra följande.

Styrelsen har i ärendet inforordrat specialinspektörens för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden yttrande och har denne avgivit sådant i form av en promemoria, som i avskrift bilägges.

Genom utfärdandet år 1919 av de s. k. skogs- och flottledshärbärgeslagarna torde statsmakterna få anses principiellt ha givit sin anslutning till den uppfattningen, att arbetare, som sysselsättas vid under viss längre tid pågående arbeten av mera tillfällig natur och som därvid på grund av arbetsplatsernas avlägsna belägenhet ej kunna bo i sina hem eller eljest erhålla inkvartering å bebyggd ort, genom arbetsgivarens försorg skola beredas tillgång till tillfälliga bostäder— härbärgen eller baracker — av sådan beskaffenhet som med hänsyn tagen till årstiden för arbetet, yrkets behov, ortens förhållanden m. m. skäligen kan anses tillfredsställande. Genom dessa lagar ha emellertid endast skogs-, kolnings- och flottningsarbetarna kommit i åtnjutande av berörda förmån. Rättvisa och billighet synas emellertid fordra, att samma förmån i mån av behov tillförsäkras även andra arbetarkategorier, som utföra sitt arbete under i stort sett enahanda förhållanden som förenämnda arbetare.

Såsom av inspektören framhålles, har ifrågavarande spørsmål varit föremål redan för den s. k. yrkesfarekommitténs uppmärksamhet. Det av kommittén i förevarande avseende föreslagna stadgandet, vilket icke begränsats att avse vissa arbetarkategorier utan givits en mera allmän formulering, blev emellertid icke upptaget i den sedermera på grundval av kommitténs förslag utfärdade arbetarskyddslagen, när stadgandet ansågs vara av alltför speciell art för att infogas i en författning av berörda lags allmänna och grundläggande karaktär. Någon specialförfattning i ämnet kom ej heller i samband med lagen till stånd.

Därest emellertid vid förestående revidering av arbetarskyddslagen bestämmelser av liknande innebörd som de ovanberörda av yrkesfarekommittén föreslagna rörande bostäder för arbetarna skulle anses böra inflyta i lagen, torde såväl härbärgen för skogs- och flottledsarbetare som de här avsedda komma att därunder inbegripas. För de närmare bestämmelser rörande dessa senare, som befinnas nödvändiga med hänsyn till redan nu gällande lagstiftning, synes utfärdandet av sådana kunna ske på sätt nuvarande 7 § lag om arbetarskydd anvisar. Emellertid torde det av motionären avsedda syftet även kunna nås genom en utsträckning av tillämpningsområdena för skogs- och flottledshärbärgeslagarna.

I sammanhang med dessas antagande år 1919 blev emellertid genom enskild motion frågan om ordnandet av bostadsförhållandena på liknande sätt som avsågs genom nämnda lagar jämväl för arbetare sysselsatta med vägbyggnadsarbeten och större dikningsföretag föremål för riksdagens prövning. Andra lagutskottet, vilket fick motionen till behandling, ansåg sig emellertid på grund av bristande utredning icke kunna ansluta sig till yrkandet i densamma. Då det dock syntes utskottet kunna antagas, att ifrågavarande arbeten ofta bedreves under liknande ogynnsamma förhållanden som de, vilka skogshärbärgeslagen avsåge att träffa ifråga om skogsavverknings- och kolningsarbete, ansåg utskottet önskvärt, att en utredning komme till stånd av frågan, huruvida förutsättningar förefunnes för en liknande lagstiftning för andra större arbeten, som bedreves på längre avstånd från bebyggda orter, särskilt vägbyggnads- och dikningsarbeten. I enlighet härmed föreslog även utskottet, att en dylik utredning skulle verkställas, men ledde denna hemställan icke till något resultat, enär densamma avlogs av första kammaren.

Den utredning, som nu föreligger från ovannämnde specialinspektörs sida, synes styrelsen utvisa, att ett verkligt behov förefinnes att utsträcka ifrågavarande lagstiftnings giltighet jämväl till andra områden än dem, som nu omfattas av densamma, i den mån dessa arbetsställen äro belägna i obygder. I likhet med sagde inspektör anser styrelsen detta i första rummet gälla i avseende å väg- och flottledsbyggnadsarbeten. Men även vattenavledningsarbeten, häruti inräknat större dikningsföretag, synas böra inbegripas under lagstiftningen. Däremot anser styrelsen skäl knappast föreligga att utsträcka densamma till andra vattenbyggnadsarbeten än sådana, som avse *underhåll eller förbättring av flottled*. Specialinspektören säger sig i berörda avseende närmast äsyfta vattenbyggnadsarbeten för utvinande av elektrisk energi. Dylika arbeten avse emellertid skapande av företaget, som ha till ändamål tillgodogörande av naturkraft på viss plats samt äro av mera industriell karaktär. Större behov av sådan lagstiftning, varom här är fråga, torde icke föreligga beträffande detta arbetsområde, då det torde kunna förutsättas, att arbetsgivaren i regel frivilligt kommer att sörja för sina arbetares bostadsbehov även under företagets byggnadstid. En rationell fördelning av tillsynen enligt arbetarskyddslagen mellan yrkesinspektör och specialinspektören synes även tala emot ett förläggande av dessa arbeten under lagstiftningen.

Den utvidgade lagstiftningen skulle enligt det förestående böra omfatta väg-, vattenavlednings- och flottledsarbeten. Den frågan uppstår då, huruvida samtliga dessa arbeten böra hänföras till skogshärbärgeslagens tillämpningsområde. Att så bör ske ifråga om vägbyggnadsarbeten torde i regel få anses lämpligast. Men även beträffande vattenavledningsarbeten synes styrelsen övertvägande skäl tala för att de förläggas under skogshärbärgeslagen. Vad åter angår flottledsarbeten synes böra tagas under övertvägande, huruvida icke dessa, såsom nära sammanhörande med flottningsarbete, lämpligen böra omfattas av flottledshärbärgeslagen.

Då vid de arbeten, som nu ifrågasättas till inrymmande under skogshärbärgeslagen, hästar merendels komma till användning, bör givetvis den nuvarande föreskriften i denna lag angående stallrum för hästar utsträckas till att omfatta även hästar, som användas vid vägbyggnads- och vattenavledningsarbeten.

Vad slutligen angår tillsynen å efterlevnaden av den utvidgade lagstiftningen, synes det, därest en utvidgning av skogs- och flottledshärbärgeslagarna vidtages, icke böra ifrågasättas annat än att uppdraga denna åt de organ, som nu omhändervä tillsynen enligt skogs- och flottledshärbärgeslagstiftningen. Väsentligen

samma skäl, som anfördes för nu gällande organisation av nämnda tillsyn, kunna här åberopas. Genom uppdragandet av ledningen av tillsynsverksamheten åt specialinspektören för skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden torde önskvärd likformighet och enhetlighet vid lagtillämpningen kunna vinnas. Och genom anlitande av de lokala biträdande tillsynsorganen, befattningshavare hos domänverket och skogsvårdsstyrelserna, som äga nödig insikt och praktisk erfarenhet i hithörande frågor och god kännedom om lokala förhållanden, synes verksamheten utan större kostnader kunna utövas på ett någorlunda tillfredsställande sätt.

Stockholm den 27 mars 1925.

GUNNAR HUSS.

Th. Fürst.

Skogs- och flottledsinspektören.

P. M.

angående utvidgning av skogshärbärgeslagen att omfatta jämväl härbärgen för arbetare vid väg- och flottledsbyggnadsarbeten samt större dikningsföretag.

I motion i andra kammaren nr 103 har herr C. O. Johansson, Sollefteå, föreslagit sådan komplettering av skogshärbärgeslagens 1 §, att jämväl härbärgen för arbetare, sysselsatta med väg- och flottledsbyggnadsarbeten samt större dikningsarbeten skola komma att tillhöra lagens giltighetsområde.

Vad då först *vägarbetena* beträffar, synes otvivelaktigt ett starkt behov av reglerande åtgärder i här ifrågavarande avseende förefinnas. Under senare år har ny- och ombyggnad av vägar förekommit i stor omfattning i Norrland och särskilt dess inre delar, d. v. s. de trakter, där lagstiftning i här angivet syfte torde komma att bli av större praktisk betydelse. Till belysande härav meddelas följande hos K. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållna uppgifter rörande under budgetåret 1924—25 bedrivna vägbyggnadsarbeten i de fyra nordligaste länen, vilka arbeten till huvudsaklig del torde ha bedrivits i ödebygderna och de mera glest befolkade trakterna. Tab. 1 lämnar besked om årsanslag, anläggningskostnad, ungefärligt antal arbetare m. m., fördelade å olika slag av vägar, och tab. 2 visar, huru anslagen, som utgöra blott en del av anläggningskostnaden (66—90 %), varit fördelade på de 4 länen. Enligt vad under

Uppgift å årsanslag, anläggningskostnader m. m. vid med statsbidrag understödda väganläggningar i de fyra nordligaste länen under budgetåret 1924—25.

Tab. 1.

Vägtyp	Årsanslag Kr.	Anläggnings- kostnad Kr.	Väglängd Km.	Antal dagsver- ken St.	Antal arbetare	
					Vinter St.	Sommar St.
Ödebygdsvägar ..	250,000	275,000	46	29,500	80	340
Enklare vägar ..	655,000	820,000	91	88,000	250	1,000
Vanliga vägar ..	1,255,100	1,880,000	157	202,000	580	2,300
Summa:	2,160,100	2,975,000	294	319,500	910	3,640

hand meddelats, torde vägarbetena i denna landsända under en mycket lång följd av år komma att bedrivas i samma eller kanske större omfattning än hittills, ett förhållande, som även torde kunna utläsas av i årets statsverksproposition intagna delar av K. väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse i ärendet. Här påvisas bl. a., att ansökningarna om statsbidrag till vanliga vägars byg-

gande och förbättring ökats, så att anslagen icke på långt när varit tillräckliga för tillgodoseende av behovet. Bristen i anslagsmedel uppgick vid ingången av budgetåret 1924—25 till 28,000,000 kronor. För att denna brist ej skulle ökas, hade fordrats, att årliga anslaget till detta slag av vägar uppgått till 6,700,000 kronor. Under detta år har detsamma utgått med mindre än hälften eller 3,000,000 kronor, vilket belopp även föreslagits för kommande år, ehuru K. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärt 7,500,000 kronor och beräknat behovet för de närmaste åren till 9,500,000 kronor. Anföras må även att under innevarande riksdag framlagts motioner om anvisande för kommande budgetår av betydande anslag utöver de i statsverkspropositionen under 6:te huvudtiteln gjorda äskandena för byggande av vägar i Norrlands ödebygder.

Sammanställning över statsbidrag till väganläggningar i de fyra nordligaste länen under budgetåret 1924—25.

Tab. 2.

Vägartyp eller vägföretag	Norr-	Väster-	Jämtlands	Västernorr-	Summa
	bottens län	bottens län	län	lands län	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Ödebygdsvägar	120,000	30,000	100,000	—	250,000
Enklare vägar	180,000	300,000	120,000	—	655,000
Areavaare-Muonionalusta ...	55,000	—	—	—	
Vanliga vägar	231,400	293,700	226,400	253,600	1,255,100
Tärna-Slussfors	—	250,000	—	—	
Summa:	586,400	873,700	446,400	253,600	2,160,100

En redogörelse för huru vägbyggnadsarbetet organiseras samt huru bostadsfrågan hittills ordnats vid dessa arbeten synes tydligt visa, att i motionen föreslagna åtgärder icke sakna sitt berättigande. En väg, som skall byggas, uppdelas vanligen i ett stort antal kortare sträckor, varefter arbetet med vägens byggande å varje särskild sträcka bortauktioneras till den lägst bjudande. Ackordstagarna, som uteslutande utgöras av arbetare, bliva härigenom ett slags entreprenörer på samma sätt som körarna vid skogsarbetet, vilka med sig i mån av behov associera andra arbetare. Inkomsten fördelas i regel lika mellan alla arbetare i arbetslaget. I arbetarskyddslagens mening torde därför dessa småentreprenörer vara att betrakta som arbetare och icke som självständiga företagare. Anordnandet av erforderliga härbärgen anses i regel helt och hållet ankomma på arbetarna själva. Vid de arbeten, som utföras under K. väg- och vattenbyggnadsstyrelsens direkta ledning, har det i vissa fall — dock endast då fråga varit om förläggningar vintertid — förekommit, att arbetarna erhållit bidrag till anordnande av härbärgen och stall, enligt uppgift uppgående till högst c:a 200: —. I enstaka fall har det även förekommit, att styrelsen helt bekostat härbärgen och stall. Anordnandet av under sommar och höst erforderliga bostäder och stall har emellertid även vid de genom statens försorg utförda arbetena helt överlämnats till arbetarna utan någon särskild ersättning. Att bostäderna härigenom blivit synnerligen primitiva är givet. Under sommar och höst har bostaden i regel utgjorts av s. k. bakvard d. v. s. endast ett snedtak till skydd mot regn (se bilden). Under vinterarbetena — vanligen

brobyggnadsarbeten — måste dessa synnerligen provisoriska anordningar utbytas mot härbärgen, vilka av kostnadshänsyn oftast bliva av samma primitiva typ och beskaffenhet som de förr allmänt brukliga skogskojorna.

Några större hinder synas emellertid icke möta för ett mera rationellt ordnande av detta bostadsproblem. Å sådana platser, där mera stadigvarande arbeten komma att bedrivas, särskilt sådana som försiggå vintertid, t. ex. brobyggnadsarbeten, böra anordnas fasta, vinterbonade härbärgen. I den mån något eller några av dessa hava sådan belägenhet, att de kunna utnyttjas under de kommande årens förbättrings- och gruskörningsarbeten, böra dessa byggas med hänsyn till användning under en lång följd av år. Övriga härbärgen böra vara av sådan konstruktion, att de utan större olägenheter kunna flyttas allt efter som arbetet skrider framåt, detta för att undvika, att arbetarna i vissa fall skola få onödigt lång väg till och från arbetet. Då dessa härbärgen i regel komma till användning endast under sommaren och hösten, synas de icke behöva vara av samma solida beskaffenhet som för vinterbruk avsedda härbärgen och stall. Numera har ett flertal typer av lämpliga flyttbara härbärgen och stall konstruerats, vilka med fördel synas kunna användas till detta ändamål.

Vägstyrelsernas övertagande av såväl nybyggnads- som underhållsarbeten har i hög grad kunnat befordra ett planmässigt ordnande icke blott av själva arbetena utan även av bostadsfrågan. Genom den planmässighet i arbetet, som sålunda torde kunna åvägabringas, synes även behovet av tillfälliga bostäder vid dessa arbeten kunna tillgodoses, utan att kostnaderna härför behöva bliva särskilt betungande.

Flottledsbyggnadsarbeten, vanligen bestående av rensning och uppsprängning av flottleder och byggande av kistor eller dammar, förekomma i regel årligen i de större flottlederna, och dessa arbeten bedrivas vanligen vintertid, då vattenståndet är lägst. De arbetare, vanligen flottningsarbetare, som åtaga sig dylika arbeten, kunna för närvarande icke göra anspråk på, att arbetsgivaren skall tillhandahålla erforderlig bostad, ehuru de oftast äro hänvisade till att vistas i skogarna under fullständigt samma förhållanden som de med skogsavverkningsarbeten sysselsatta arbetarna. För den händelse de ej hava tillgång till någon lämpligt belägen flottningskoja, som då ofta icke är vinterbonad, kunna de bliva nödsakade att under olämplig årstid och på egen bekostnad uppföra erforderliga härbärgen och stall. Samtidigt måste framhållas att numera allt flera arbetsgivare finnas, som, utan att de äro därtill skyldiga, av omtanke om sina arbetare låta anordna härbärgen av tillfredsställande beskaffenhet, men detta förhållande torde emellertid icke göra den föreslagna åtgärden obehörlig, särskilt som man å de håll, där sannolikt de svåraste missförhållandena äro för handen, ej torde kunna påräkna rättelse utan lagstiftningens tillhjälp. Och det torde lätt inses, att det, med nu gällande föreskrifter, för arbetarna i gemen måste te sig egendomligt att vid olika slag av arbeten, som bedrivas under fullständigt enahanda förhållanden och kanske i omedelbar närhet av varandra, arbetsgivaren i ena fallet är skyldig, i andra fallet icke, att sörja för, att tillfälliga bostäder av tillfredsställande beskaffenhet finnas tillgängliga.

I detta sammanhang må framhållas, att jämväl andra *vattenbyggnadsarbeten* än sådana, som hava till syfte att underlätta flottningsarbete, bedrivas under sådana förhållanden, att de borde falla inom lagens tillämplighetsområde. Härvid åsyftas särskilt vattenbyggnadsarbeten för utvinnande av elektrisk energi. Under senare år har elektrisk kraft fått allt större användning i Norrland, och årligen utbygges en mängd mindre vattenfall. Dessa arbeten pågå liksom

flottledsbyggnadsarbetena vintertid och ofta under sådana förhållanden, att arbetarna äro hänvisade att bebo i närheten av arbetsplatserna anordnade tillfälliga bostäder. Då jag ej haft anledning att taga befattning med dylika bostadsanordningar, är jag icke beredd att nu göra något uttalande angående beskaffenheten av desamma, men synes mig konsekvensen fordra, att bostadsförhållandena vid dylika företag regleras i ett sammanhang med de under likartade förhållandena bedrivna flottledsbyggnadsarbetena. Detta synes enklast kunna ske därigenom, att ordet flottledsbyggnadsarbeten utbytes mot vattenbyggnadsarbeten.

Vad slutligen beträffar större *dikningsföretag*, bedrivs sådana endast under härför lämplig årstid, d. v. s. under sommaren och hösten. Arbetsplatserna äro i regel belägna på sådant avstånd från bebyggd ort, att arbetarna bliva nödsakade att tillbringa nätterna i tillfälliga förläggningar i närheten av arbetsplatserna. Då emellertid dessa arbeten, som ovan nämnts, pågå under den varmare delen av året, kunna bostadsanordningarna vara av enklare beskaffenhet. Under sommartiden torde sålunda ett tält av tillräcklig storlek kunna godtagas som bostad. Om detta anordnas så, att eldning kan förekomma, torde det även kunna anses tillfredsställande under den tid på hösten, då dikningsarbeten förekomma. Vad skogsdikningarna beträffar igångsättas sådana flerstädes först sedan avverkningsarbeten bedrivits å trakten. I dylika fall stå i regel för inkvartering av avverkningsarbetarna anordnade härbärgen till förfogande för de med dikningsarbeten sysselsatta arbetarna. Det torde därför endast mera sällan förekomma, att nyuppförande av härbärgen för tillgodoseende av dessa senares bostadsbehov erfordras. Vid andra, särskilt större, dikningsföretag, t. ex. vid dikningsarbeten för sänkning av vattenståndet i en sjö eller dyl., synes det däremot icke uteslutet, att åtgärder för ordnande av arbetarnas inkvartering kunna vara av nöden. För att undvika de svårigheter, som givetvis möta vid angivande i lagen av en lämplig gräns mellan mindre och större dikningsföretag, synes det lämpligt att utbyta uttrycket dikningsföretag mot vattenavledningsföretag. Härigenom lär det bliva tydligt, att dikningsföretag av mindre omfattning icke äro avsedda att omfattas av lagen.

En komplettering av skogshärbärgeslagen på sätt som av motionären påyrkats och med den ändring, som ovan föreslagits, har till följd, att de stall, som vid flertalet här ovan omnämnda arbeten äro erforderliga, även bliva underkastade samma föreskrifter som nu gälla för de stall, i vilka vid avverkningsarbeten använda hästar inhysas. Härigenom torde det bliva sörjt för, att de vid dessa arbeten använda hästarna beredas tillfredsställande stallrum.

Stockholm den 20 mars 1925.

OSCAR WALLNER.

Specialinspektör inom yrkesinspektionen.